

Rezümé

A második világháborút követően az erdélyi magyarság politikai életének megszervezését egyrészt a térségben kizárólagos nagyhatalmi szerepet betöltő *Szovjetunió érdekei* határozták meg, másrészt az, hogy a kommunista segédlettel megalakított Magyar Népi Szövetség (Uniunea Populară Maghiară) és annak vezetői az *adott ország, a többségi pártvezetés magyarságpolitikáján* belül mennyire tudtak érvényt szerezni saját *kisebbségpolitikai elképzeléseiknek*.

Ebben a kötetben nem vállalkozhatunk arra, hogy egy átfogó képet adjunk az MNSZ-ről, hanem elsősorban az MNSZ *szerepvállalásának* a felvázolására törekedünk. Az MNSZ funkcióját mind a román állam *magyarságpolitikája* felől, illetve a román *hatalmi viszonyok változásának* viszonylatában, mind a romániai magyar kisebbség *önszerveződése, intézményessége és integrációja* szempontjából mutatjuk be. Az MNSZ-nek ugyanakkor kettős kihívásnak kellett megfelelnie. Egyrészt az RKP (Partidul Comunist Român) *tömegszervezeteként* szavazatokat biztosító és politikai „átnevelést” folytató funkciót látott el, másrészt a romániai magyar kisebbség irányába mint magyar érdekeket felkaroló *érdekvédelmi szervezet*, tehát mint *magyar párt* jelent meg.

A magyar lakosság 1948-tól kezdődően, mint önálló politikai közösség nem léphetett fel a hatalomban való részesedés igényével, mivel ezt követően a hatalmat nem a *többségi* vagy a *kisebbségi nemzet reprezentánsai*, hanem a *munkásosztály* tagjai birtokolták. Ebből az következett, hogy egy nemzetiségi tömegszervezetre az új hatalmi realitás közepette már nem volt szükség, és 1953-ban a szervezet „önfeloszlatta” magát.

A kötetbe elsősorban az MNSZ mindezidáig „elveszetnek” vélt központi irattárából válogattunk iratokat. Mennyiség tekintetében ezt a magyar kormány bukaresti külképviseletén készült diplomáciai jelentések követik, valamint a CNSAS levéltárából származó iratokat mellett felhasználtuk az MNSZ egyes vezető politikusainak magánleveleit is. A könyvet a kisebbségtörténettel, illetve a politikatörténettel foglalkozóknak szántuk, ugyanakkor nélkülözhetetlennek tartjuk a kelet-európai kommunista államok nemzetiségpolitikáinak elemzéséhez.

Az MNSZ történelmi szerepének tisztázásával valószínűleg közelebb kerülünk a romániai magyar közösség második világháború utáni társadalmi és politikai integrációjának megértéséhez, az erdélyi magyar baloldali elit 1944 utáni politikai szerepének tisztázásához, valamint a kommunista rendszerek kelet-európai kisebbségpolitikájának értelmezéséhez.

Rezumat

După încheierea celui de-al doilea război mondial organizarea vieții politice a maghiarilor din România a fost influențată de *interesele Uniunii Sovietice* care începea să se ridice la rang de singura mare putere în regiune, pe de o parte și abilitatea Uniunii Populare Maghiare pe atunci înființate cu ajutorul partidului comunist și a conducătorilor acesteia de a-și impune *interesele de politică minoritară în cadrul politicii minoritare a conducerii partidului majorității și a statului afișată față de minoritatea maghiară*, pe de altă parte.

În cadrul acestei scurte lucrări nu avem posibilitatea de a forma o imagine completă despre UPM, ci ne propunem, în primul rând, prezentarea *rolului jucat de UPM* în acest context. Vom prezenta funcția UPM atât din punctul de vedere a *politicii minoritare a statului român vizavi de minoritatea maghiară*¹, respectiv *modificarea raporturilor de forță* în cadrul statului român, cât și sub aspectul *auto-organizării minorității maghiare din România, a integrării sale și a creării instituțiilor specifice minorităților*. Totodată, UPM avea de înfruntat două tipuri de provocări: pe de o parte, *în calitatea sa de organizație de masă a PCR (Partidul Comunist Român)* îndeplinea funcția de asigurare a voturilor și de „reeducare” politică, pe de altă parte, față de minoritatea maghiară din România, se prezenta ca *organizație reprezentativă a intereselor minorității maghiare, adică ca un partid al maghiarilor*.

După 1948, populația maghiară din România nu mai putea avea pretenția formării unei comunități politice independente care are dreptul la participarea la guvernare, dat fiind faptul că puterea era exercitată nu de *reprezentanții majorității sau minorității naționale*, ci de membrii *clasei muncitoare*. În consecință, nu mai era nevoie nici de organizația de masă care să reprezinte această minoritate națională, astfel încât organizația s-a „autodizolvat” în 1953.

Volumul conține mai ales documente alese provenind din arhiva centrală a UPM despre care se credea până acum că „a dispărut”. Pe lângă acestea, tipul de document cel mai des întâlnit este raportul diplomatic redactat la reprezentanțele diplomatice din București ale guvernului maghiar. În afară de acestea, am „tras de limbă” documente provenind din arhiva CNSAS și scrisori personale ale membrilor elitei politice maghiare din acea vreme. Volumul este destinat în special celor care se ocupă de istoria minorităților, respectiv istoria politică, dar este

1   Acceptând definiția dată de Nándor Bárdi pentru ideea de *politici minoritare vizând minoritatea maghiară* prin această expresie înțelegem politica aplicată de state și guverne față de această minoritate, iar prin expresia de *politici minoritare* scopurile politice definite de elita politică a minorității, în cazul nostru elita politică maghiară care reprezenta politic societatea maghiară din România. Bárdi, 2004. p.9.

esențial și la analiza politicilor față de minorități naționale din statele foste comuniste din Europa Centrală și de Est.

Clarificând rolul istoric al UPM ajungem, probabil, să înțelegem mai bine și procesul de integrare socială și politică a comunității maghiare din România după cel de-al doilea război mondial, rolul politic al elitei politice de stânga de după 1944 a minorității maghiare, dar putem interpreta mai eficient și politicile minoritare ale regimurilor comuniste din Europa Centrală și de Est.

Summary

After WWII the organization of the political life of Hungarians of Transylvania was influenced on the one hand by the *interests of the Soviet Union* growing more and more into the only political power of the region and by the ability of the Hungarian Popular Union founded with communist help and of its leaders to enforce their *political interests as a national minority within the policy regarding Hungarians of Romania of the state and of the leadership of the national majority's party*.

Due to the shortness of the work hereby a comprehensive presentation of the HPU cannot be undertaken, instead focus will be directed to outlining the *role played* by the HPU in this context. The HPU's function will be presented both from the perspective of the *policy regarding Hungarians*² of the Romanian state, respectively from the perspective of the *changes in power relations* and from that of the *self-organizational, integration and institutionalization* of the Hungarian minority. At the same time the HPU had to face two challenges: to keep up the function of securing votes and to do political „reeducation” as one of the *mass organizations* of the Romanian Communist Party and to be the *organization protecting the interests* of the Hungarians of Romania, i.e. to be a *Hungarian party*.

Since 1948 the Hungarian population of Romania could no longer act as an independent political community having pretensions to participate to the governance, due to the fact that from then on the power was no longer exerted by *representatives of the national majority or national minority*, but by the members of the *working class*. As a consequence the mass organization of a national minority was no longer needed in the newly created situation and therefore the party „*dissolved itself*” in 1953.

The volume hereby contains primarily documents from the central archive of the HPU, which was considered „lost” until recently. The next most numerous category is that of the diplomatic reports drawn up at the foreign representation of the Hungarian government in Bucharest. Then it was attempted to „decode” documents from the National Council for Research on the Communist Secret Service Archive and personal letters of some of the leading HPU politicians of the time. The volume was intended mainly for those conducting researches on the history of national minorities, respectively history of politics, but we consider

2 We accept in this work the definition given by Nándor Bárdi for the term *policy regarding Hungarians*, i.e. the policy of states and governments applied to Hungarians as a national minority, while we accept the term *policy of national minorities* to mean the political aims formulated by the political elite representing the society of Hungarians of Transylvania. *Bárdi*, 2004. p.9.